

Tilburg, 17 juli 2023

Aan: Provincie Noord-Brabant
t.a.v. College van Gedeputeerde Staten
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

Kenmerk: Sb 07-2232-mm
Betreft: zienswijze Notitie Reikwijdte en Detailniveau Drinkwaterwinning Kruisland

Geachte leden van Gedeputeerde Staten,

Graag maakt de Brabantse Milieufederatie van de mogelijkheid gebruik om, mede namens Brabants Landschap en Natuurmonumenten, een zienswijze in te dienen op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau Drinkwaterwinning Kruisland (NRD).

Wij richten ons in deze zienswijze op het onderdeel waterwinning. Op het onderdeel transportleiding hebben wij geen opmerkingen.

De afgelopen periode zijn wij door Provincie en Brabant Water betrokken bij dit proces en wij waarderen deze inspanning.

Brabant Water geeft aan een knelpunt te hebben en op korte termijn 3,5 miljoen m³ extra drinkwater nodig te hebben om aan de vraag vanuit huishoudens en industrie in West-Brabant te kunnen voldoen. Brabant Water heeft een leveringsverplichting, maar deze hoeft niet uit grondwater te bestaan. Met het grondwater uit West-Brabant wordt ook Zeeland deels van drinkwater voorzien. U gaat vergunningsruimte vanuit Eindhoven naar West-Brabant verhuizen. Hiermee wordt latente vergunningsruimte omgezet naar extra grondwateronttrekking. Er is dus geen sprake van verplaatsing van de grondwaterwinning, maar van een uitbreiding. We weten onder andere door het advies 'Zonder water, geen later' dat Brabant een steeds urgenter grondwatertekort heeft en dat het grondwater in onbalans is (meer onttrekking dan aanvulling). In het grondwaterconvenant hebben partijen afgesproken om de grondwaterbalans te herstellen door meer water vast te houden en minder te gaan onttrekken tot 2027. De uitbreiding in Kruisland staat naar onze mening haaks op deze afspraken. Ook betwijfelen wij of er geen effecten zullen zijn op de natuur in dit gebied. De uitbreiding in Kruisland kan dan ook alleen gezien worden als uiterste tijdelijke noodoplossing tot 2030.

Hieronder vind u onze opmerkingen.

Gezien de urgentie van het grondwatertekort en de grondwaterproblematiek in Brabant is de keuze voor Kruisland als enig alternatief te beperkt, namelijk alleen lokaal en vanuit bestaande technieken en bronnen

Wij vinden de keuze voor Kruisland als enig alternatief ontoereikend en alleen geschikt als uiterste tijdelijke noodoplossing. Want u kijkt niet verder dan de lokale situatie en de huidige technieken. Wij vragen u dan ook om onderstaande vier alternatieven mee te nemen in deze NRD en de MER. De alternatieven worden hieronder nader uitgewerkt.

1. Afstromend Brabantse Walwater als drinkwater
2. Maaswater als drinkwater, bij hoge afvoeren (flexibele drinkwaterwinning)
3. Inzet investeringsmiddelen Kruisland voor besparing bij industrie
4. Waterbesparing door structurele drukverlaging

Ad 1. Benutten van het afstromend water van de Brabantse Wal als drinkwater voor Zeeland en/of Brabant. Er stroomt 30 miljoen m³ zoet water jaarlijks de Westerschelde in.

Naast gebruik van dit water voor hydrologisch herstel van de Brabantse Wal en het Markiezaat blijft voldoende water over voor drinkwater; 'Een deel van het afstromende water kan mogelijk dienen als aanvullende bron voor de bereiding van drinkwater door Evides' is te lezen op www.zwdelta.nl/projecten/water-tussen-wal-en-schelde.

Ad 2. Onderzoek voor heel Brabant hoe Maaswater, gedurende hoge winterafvoer, geschikt gemaakt kan worden voor drinkwater als alternatief voor grondwater. Hetzij via de aanleg van extra spaarbekkens, hetzij door direct gebruik als drinkwater in de winter. Vergelijk dit alternatief met de investerings- en productiekosten die gemaakt moeten worden bij omschakeling naar brak grondwater en zeewater, breng in beeld hoeveel grondwater hiermee jaarlijks bespaard kan worden en hoe dit een bijdrage levert aan het verminderen van wateroverlast door hoge piekafvoeren in de Maas. Het schakelen tussen winningen kan ook voor Brabant de oplossing bieden (zie het advies van Vitens op <https://specials.deltares.nl/flexibele-drinkwaterwinningen/cover>).

Ad 3. Onderzoek hoeveel water bespaard kan worden door de financiële middelen die ingezet zouden worden voor de extra waterwinning te investeren in structurele besparing bij de industrie.

Ad 4. Toon aan hoeveel drinkwater bespaard kan worden door structurele verlaging van de waterdruk in de waterleidingen in heel Brabant. Zoals dat bij zomerpiekverbruik al wordt ingezet door onder andere Vitens en in analogie met de ontwikkeling dat sinds kort ook de energielevering tijdelijk verminderd mag worden als de vraag het aanbod overstijgt.

De afbakening is op diverse onderdelen niet duidelijk

Wij vragen u om nader te beschrijven wat er in de NRD wordt bedoeld met:

De omgeving

Onduidelijk is hoe 'de omgeving' is gedefinieerd. Wij vragen u de gebiedsafbakening te gebruiken conform de LESA's en voor dit gebied de effecten breed door te rekenen.

Effecten

U geeft aan (p. 19) dat uit verkennende berekeningen blijkt dat de effecten op de grondwaterstand 'klein' en 'beperkt' zijn.

- Verzoek om te kwantificeren wat onder 'klein' en 'beperkt' wordt verstaan en hoe zich dit verhoudt tot onder andere de KRW principes (zie ook het volgende punt).
- Verzoek om aan te geven welke kwantitatieve grenzen gaan worden gehanteerd in het beoordelingskader om te bepalen of een effect toelaatbaar is vanuit KRW (voorzorgsprincipe en voorkomen van achteruitgang) en het oplossen van de verdroging van de natuur.
- Niet duidelijk uit de NRD wordt welke onttrekkingen wel en niet zijn meegenomen in het bepalen van effecten en worden meegenomen in het beoordelingskader. Verzoek om nader te beschrijven welke overige onttrekkingen (industriële, 'kleine' onttrekkingen en beregning) u heeft meegenomen bij het bepalen van het cumulatieve effect op de omgeving. In het beoordelingskader dienen ook de cumulatieve effecten te worden meegenomen, die zien we nu niet terug.
- In het beoordelingskader zien we graag het onderscheid in effecten jaarrond en gedurende de kritieke zomerperiode apart terugkomen.
- In de beoordelingscriteria (onder andere tabel p. 28) wordt niet apart ingegaan op de goede kwantitatieve grondwatertoestand (KRW) in het algemeen, en de Natte Natuurparels in het bijzonder. Voor deze beide aspecten geldt dat op grond van de KRW een goede toestand moet worden geborgd, dan wel een eventuele onbalans niet mag toenemen¹. Wij verzoeken u hier in de beoordeling specifiek op in te gaan.

Modellering

Het model bepaalt de uitkomst; wij hebben de indruk dat de ondoorlatendheid van de leemlagen in de ondergrond in het model sterk wordt overschat, waardoor het effect van de extra onttrekking op de omgeving wordt onderschat.

¹ [Verdroging in Brabant - EU rechtelijk perspectief- eindrapport \(1\).pdf \(uu.nl\)](#)

Leemlagen zijn van nature nooit aaneengesloten en daarnaast op tal van plekken inmiddels doorboord. Op welke gegevens baseert u de aanname van een ondoorlatende ondergrond? Hoe neemt u deze onzekerheid mee in de conclusies? Berekent u ook een scenario waarbij de leemlaag niet ondoorlatend is? Wat zijn de effecten van de extra onttrekking als het model anders wordt gekalibreerd op de ondoorlatendheid?

Natuurdoelanalyses

In de recent door de provincie opgestelde Natuurdoelanalyse (NDA) voor de Brabantse Wal is hydrologie één van de belangrijkste drukfactoren en knelpunt op het natuurgebied De Brabantse Wal. Ook staat daarin opgenomen dat drinkwaterwinning dit negatief beïnvloedt. Systeemherstel is noodzakelijk, hoe staat dit in verhouding met het toevoegen van nog een grondwaterwinning in West-Brabant?

Tijdelijke noodoplossing met een tijdelijke vergunning

Voor deze uitbreiding wordt latente vergunningsruimte omgezet naar daadwerkelijke onttrekking van grondwater. Terwijl er vanuit het grondwaterconvenant minder grondwater onttrokken moet gaan worden. Provincie en Brabant Water zetten vanaf 2030 alternatieve bronnen voor drinkwater in. Wij verzoeken u dan ook om - als andere oplossingen meer tijd vragen - deze uitbreiding van de onttrekking van grondwater in Kruisland te beschouwen als een tussentijdse noodoplossing en deze tijdelijk te vergunnen tot uiterlijk 2030.

Mitigerende maatregelen noodzakelijk

Brabant Water krijgt van de provincie de ruimte om meer water te onttrekken. Wij vragen u om aan te geven welke mitigerende maatregelen Brabant Water hiertoe moet nemen om eraan bij te dragen dat de grondwaterstand de komende jaren omhoog gaat. Anders is het in het geheel niet uit te leggen dat deze onttrekking vergund wordt terwijl andere onttrekkers, denk aan beregening en 'kleine onttrekkingen', terecht (volume)beperkingen worden opgelegd. Wij hebben enkele suggesties voor mitigerende maatregelen, die wij graag met u bespreken.

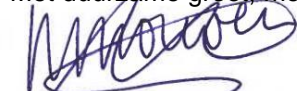
Tenslotte

Een deel van de inhoud van deze zienswijze zult u naar onze verwachting niet meenemen omdat deze de reikwijdte van deze NRD (helaas) overstijgt. Wij horen graag van u op welke manier u met onze zorgen en suggesties omgaat, en waar het goede gesprek met alle betrokken partners plaats kan vinden over een robuuste drinkwatervoorziening. Hiervoor lijkt op de BBGO geen ruimte, zolang daar wordt vastgehouden aan alleen de twee alternatieven brak- en zeewater. Met schrik nemen wij echter kennis van de inefficiëntie van die twee alternatieven qua water- en energieverbruik en hoeveelheid afval die ermee geproduceerd wordt. Terwijl zoet water vanuit de Maas en de Brabantse Wal de zee instroomt en nu niet gezien wordt als waardig alternatief voor de drinkwatervoorziening in tenminste een deel van het jaar in Brabant.

Wij vragen u tenslotte om aan te geven hoe u, provincie en drinkwatersector, werk gaat maken van de aanscherping van de nu onbegrensde leveringsverplichting voor drinkwater, waardoor waterverspilling mogelijk wordt gemaakt. Ook adequate prijszetting is een middel, waarvan ons onduidelijk of en hoe daar op dit moment aan gewerkt wordt.

Uiteraard zijn wij graag bereid tot het geven van een nadere toelichting op deze zienswijze.

Met duurzame groet, mede namens Brabants Landschap en Vereniging Natuurmonumenten,

Misha Mouwen
Adjunct-directeur Brabantse Milieufederatie

Deze brief is in afschrift verzonden naar Brabant water (de heer van de Lockant)